

Νησιωτική Πολιτική στην Ελλάδα

Ιστορική Εξέλιξη και
Θεσμικό Πλαίσιο

10 παρεμβάσεις για ένα
αξιόπιστο και
αποτελεσματικό κράτος

Η Πρόταση

Τι είναι η «Νησιωτικότητα»

Η Ελλάδα είναι μια χώρα κατ' εξοχήν νησιωτική. Σε κάθε νησί υπάρχουν διαφορετικά οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά, πολιτιστικά στοιχεία και χαρακτηριστικά που διαμορφώνουν την ιδιαίτερη φυσιογνωμία του και εμπλουτίζουν ταυτόχρονα την έννοια της «νησιωτικότητας». Πιο συγκεκριμένα, η «νησιωτικότητα», που ορίζεται και καθορίζεται από την εδαφική ασυνέχεια, αφορά τη διαφοροποίηση των κεντρικών - δημοσίων πολιτικών της χώρας για τις νησιωτικές Περιφέρειες, καθώς και την προσαρμογή τους στις ιδιαιτερότητες που χαρακτηρίζουν το νησιωτικό χώρο, προκειμένου οι νησιωτικές Περιφέρειες να παράγουν ισοδύναμο αποτέλεσμα με τις ηπειρωτικές Περιφέρειες.

1999

Η Σέριφος ως σύμβολο
της νησιωτικότητας

Έναρξη θεσμικής συζήτησης
για τη νησιωτικότητα

1999

Πρόγραμμα «Αστερίας»

για τη διοικητική εξυπηρέτηση των πολιτών

Πρόγραμμα «Ασπίς»

για τη διαχείριση κρίσεων στο Αιγαίο

Πρόγραμμα «Ιπποκράτης»

για την υγειονομική θωράκιση των νησιών

Πρόγραμμα «Αστερίας»

για τη διοικητική εξυπηρέτηση των πολιτών

Εγκαίνια του Προγράμματος
«Αστερίας» στην Καλλονή Λέσβου,
από τον πρωθυπουργό Κώστα Σημίτη

Πρόγραμμα «Αστερίας» για τη διοικητική εξυπηρέτηση των πολιτών

→ **2001**

Σύνταγμα της Ελλάδας

άρθρο 101 παρ. 4. Ο κοινός νομοθέτης και η Διοίκηση, όταν δρουν κανονιστικά, υποχρεούνται να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες των νησιωτικών και ορεινών περιοχών, μεριμνώντας για την ανάπτυξή τους.

άρθρο. 103 παρ 1. Για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης και την προστασία του γενικού συμφέροντος το Κράτος προγραμματίζει και συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα στη Χώρα, επιδιώκοντας να εξασφαλίσει την οικονομική ανάπτυξη όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας. Λαμβάνει τα επιβαλλόμενα μέτρα για την αξιοποίηση των πηγών του εθνικού πλούτου, από την ατμόσφαιρα και τα υπόγεια ή υποθαλάσσια κοιτάσματα, για την προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης και την προαγωγή ιδίως της οικονομίας των ορεινών, νησιωτικών και παραμεθόριων περιοχών.

→ **2008**

Συνθήκη της Λισαβόνας

Άρθρο 174 - Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

η Συνθήκη της Λισαβόνας ενισχύει την έννοια της **εδαφικής συνοχής**, προσδίδοντας μεγαλύτερη σημασία στη **μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων** και στη δημιουργία ίσων ευκαιριών για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη σε όλη την Ευρώπη.

→ N. 3852/2010

Καλλικράτης

Οι δήμοι διακρίνονται με βάση τον πληθυσμό, τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά, την οικονομική δραστηριότητα, τον βαθμό αστικοποίησης και τη διοικητική τους θέση σε: α) Δήμους Μητροπολιτικών Κέντρων, β) Μεγάλους Ηπειρωτικούς και Πρωτεύουσες Νομών (συμπεριλαμβανομένων νησιωτικών πρωτευουσών), γ) Μεσαίους Ηπειρωτικούς, δ) Μικρούς Ηπειρωτικούς και Ορεινούς, ε) Μεγάλους και Μεσαίους Νησιωτικούς (άνω των 3.500 κατοίκων), και στ) Μικρούς Νησιωτικούς (έως 3.500 κατοίκους).

Αν εξαιρέσουμε την κατανομή των ΚΑΠ (μελέτη ΕΕΤΑΑ) στην οποία ελήφθη υπόψη η νησιωτικότητα, η κατηγοριοποίηση αυτή δεν έχει αξιοποιηθεί στην πράξη

→ N. 4150/2013

Ρήτρα Νησιωτικότητας

Άρθρο 32 Ανάλυση συνεπειών ρυθμίσεων -
Εφαρμογή της αρχής της νησιωτικότητας

Στην πράξη δεν εφαρμόζεται

→ **2014**

Ο.Χ.Ε. / Β.Α.Α. / ΤΑΠΤοΚ

Στόχος Πολιτικής 5

«Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της, μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης όλων των εδαφικών τύπων και των τοπικών πρωτοβουλιών»

→ **2015**

Υποεπιτροπή Νησιωτικών περιοχών της Βουλής

Στο πλαίσιο της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Περιφερειών της Βουλής από το 2015 είχε συγκροτηθεί κοινή υποεπιτροπή ορεινών και νησιωτικών περιοχών.

→ **N. 4551/2018**

Μεταφορικό ισοδύναμο

Θεσμοθετήθηκε με το ν. 4551/2018 και επικαιροποιήθηκε με ν. 4832/2021

Το Μεταφορικό ισοδύναμο εξισώνει το κόστος μεταφοράς επιβατών και εμπορευμάτων με μέσα θαλάσσιας μεταφοράς με το κόστος που θα ίσχυε στα μέσα χερσαίας μεταφοράς.

→ **N. 4765/2021**

Προσλήψεις προσωπικού στους ΟΤΑ

Άρθρο 12 παρ 1 Προσαυξήσεις βάσει τυπικών προσόντων και εντοπιότητας

«στ. Κατά σαράντα (40) μονάδες για τους μόνιμους κατοίκους των: ... στβ) Μικρών ηπειρωτικών και μικρών ορεινών Δήμων, καθώς και των Δήμων που υπάγονται στην έννοια των ορεινών Δήμων του άρθρου 2B του ν. 3852/2010 (Α' 87), εφόσον έχουν πληθυσμό έως είκοσι πέντε χιλιάδες (25.000) κατοίκους».

→ Ν. 4770/2021

Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική στον Νησιωτικό Χώρο

Ο νόμος αυτός (ΦΕΚ Α' 15/2021) σηματοδότησε μια νέα, ολιστική προσέγγιση. Προέβλεψε την εκπόνηση Εθνικής Στρατηγικής για τον Νησιωτικό Χώρο και εισήγαγε συγκεκριμένα χρηματοδοτικά εργαλεία για την ανάπτυξη των νησιών.

→ Ν. 4832/2021

Κωδικοποίηση Νησιωτικής Νομοθεσίας

Μέχρι το 2021, το νομικό πλαίσιο για τα νησιά ήταν κατακερματισμένο. Με τον νόμο 4832/2021 (ΦΕΚ Α' 172/2021) κυρώθηκε ο Κώδικας νομοθεσίας για την ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική και το Μεταφορικό Ισοδύναμο, συγκεντρώνοντας σε ένα ενιαίο κείμενο όλες τις διατάξεις περί νησιωτικής πολιτικής.

→ N. 5003/2022 →

Δωρεάν Σίτιση και Διαμονή

Άρθρο 32 ν. 4483/2017 όπως τροποποιήθηκε με το Άρθρο 88 του Ν 5003/2022)

Οι ορεινοί δήμοι (σύμφωνα με το άρθρο 1 του Ν.3852/2010) με πληθυσμό έως 30.000 κατοίκους και τουλάχιστον 50% ορεινές ενότητες, οι νησιωτικοί δήμοι ανεξαρτήτως πληθυσμού, τα ΝΠΔΔ τους, καθώς και οι αντίστοιχοι ΟΤΑ β' βαθμού, μπορούν να παρέχουν δωρεάν σίτιση και διαμονή στο προσωπικό τους, στους εργαζόμενους υγείας, ασφάλειας και πυροσβεστικής, καθώς και στους αναπληρωτές εκπαιδευτικούς και στα μέλη ΕΕΠ και ΕΒΠ που υπηρετούν στις περιοχές αυτές ή έχουν αποσπαστεί εκεί.

Άλλα ζητήματα που είναι στο επίκεντρο του δημόσιου διαλόγου:

- «Άγονες» Γραμμές
- Επαναφορά μειωμένων συντελεστών ΦΠΑ στα νησιά
- Στέγαση δημοσίων υπαλλήλων στα νησιά
- Φέρουσα ικανότητα νησιών

10

παρεμβάσεις για
ένα αξιόπιστο και
αποτελεσματικό
κράτος

**Πλήρης και καθαρή
αποσαφήνιση** του ρόλου
των τριών επιπέδων
Διοίκησης.

Καθαρές αρμοδιότητες με τους αντίστοιχους
πόρους και ξεκάθαρο λειτουργικό και
αποτελεσματικό σύστημα Διοίκησης με
διασφάλιση της διαλειτουργικότητας
Υπουργείων - Περιφερειών - Δήμων.

1

ΓΙΑ ΕΝΑ ΚΡΑΤΟΣ ΑΞΙΟΠΙΣΤΟ
ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟ

Συνολικός επανασχεδιασμός
του συστήματος εσόδων της
περιφερειακής και τοπικής
αυτοδιοίκησης **με φορολογική
αποκέντρωση** και ενίσχυση
της φορολογικής και
οικονομικής αυτοδυναμίας
τους.

2

ΓΙΑ ΕΝΑ ΚΡΑΤΟΣ ΑΞΙΟΠΙΣΤΟ
ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟ

10

παρεμβάσεις για
ένα αξιόπιστο και
αποτελεσματικό
κράτος

Καθιέρωση καθολικού
συστήματος εισροών - εκροών
και παρακολούθηση
των τριών ροών:

1. **Ανθρώπινου δυναμικού**
2. **Διαδικασιών**
3. **Δημόσιων Οικονομικών Πόρων**

με ταυτόχρονη λειτουργία Δεικτών
Αξιολόγησης **παντού**.

**Αναβάθμιση του ανθρώπινου
δυναμικού του δημοσίου,**
προκειμένου να οικοδομηθεί ο
αμοιβαίος σεβασμός
δημοσίων λειτουργών και
πολιτών.

10

παρεμβάσεις για
ένα αξιόπιστο και
αποτελεσματικό
κράτος

Ανάδειξη από την Τοπική
Αυτοδιοίκηση **της ολιστικής
φιλοσοφίας** στον σχεδιασμό
και την υλοποίηση των
προγραμμάτων της.

Τα Τρία Δίκτυα Ζωής να
φτάνουν μέχρι το τελευταίο
σπίτι τόσο άυλα όσο και με
φυσική παρουσία.

ΥΓΕΙΑ
ΠΡΟΝΟΙΑ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ

10

παρεμβάσεις για
ένα αξιόπιστο και
αποτελεσματικό
κράτος

Αναβάθμιση των ΚΕΠ σε
υποκαταστήματα του κράτους
και καθιέρωση της ισότιμης
πρόσβασης των πολιτών σε
αυτό, η λεγόμενη
**«Δημοκρατία της
Καθημερινότητας».**

Επέκταση της Διαύγειας

Όλοι οι φορείς και οι εταιρείες
που διαχειρίζονται δημόσιους
πόρους να δημοσιεύουν τις
αποφάσεις τους στη ΔΙΑΥΓΕΙΑ.

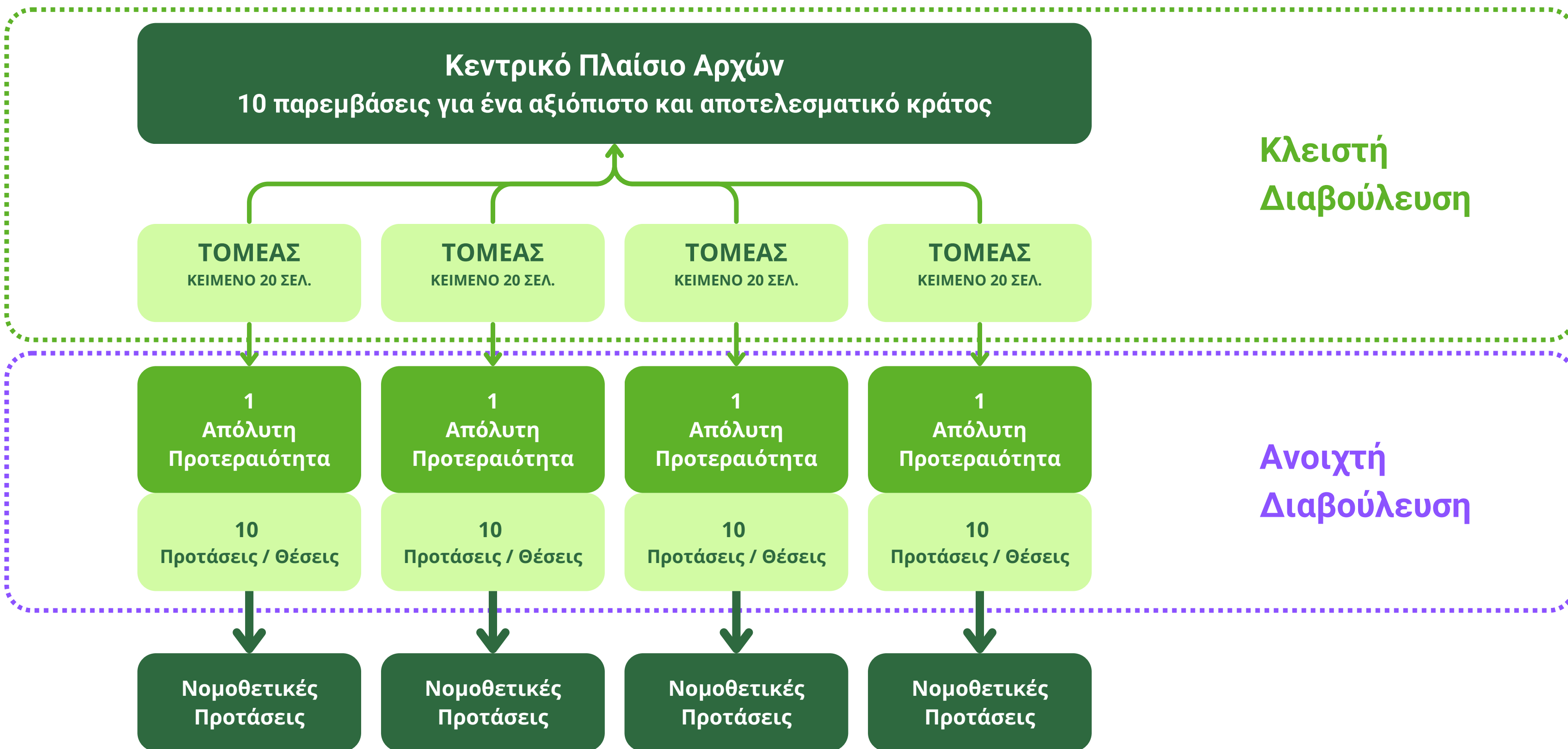
Αξιοποιούμε τα ανοιχτά δεδομένα
της για την **αποτελεσματική
αξιολόγηση** και βελτίωση των
δημοσίων δράσεων.

10

παρεμβάσεις για
ένα αξιόπιστο και
αποτελεσματικό
κράτος

**Εφαρμογή της αρχής της
νησιωτικότητας** (με αναφορά
και στις ορεινές περιοχές) που
προβλέπεται στο άρθρο 101,
παρ. 4 του Συντάγματος
**με την άμεση προώθηση και
ψήφισή** στη Βουλή της
σχετικής εφαρμοστικής
νομοθεσίας.

**Νομοθετική αναγνώριση και
κατοχύρωση του ρόλου της
Κοινωνίας των Πολιτών** και
θέσπιση διαδικασιών
ουσιαστικής διαβούλευσης της
πολιτείας -σε εθνικό και τοπικό
επίπεδο- με τους φορείς της
κοινωνίας των Πολιτών για τη
χάραξη και εφαρμογή
πολιτικών.

Η Πρόταση

1ος πυλώνας: το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής

Βασική αποστολή του Υπουργείου είναι η εφαρμογή της Νησιωτικότητας όπως αυτή ορίζεται από το Σύνταγμα και τη σχετική Νομοθεσία και Νομολογία που έχει παραχθεί μέχρι σήμερα. Η Νησιωτικότητα πρέπει να σχεδιαστεί και να υλοποιηθεί «ολιστικά» και «απλά» σε όλα τα πεδία της δημόσιας πολιτικής.

Η Πρόταση

2ος πυλώνας: οι νησιωτικές Περιφέρειες

Οι νησιωτικές Περιφέρειες θα είναι ο κεντρικός διανοητικός, προγραμματικός και χρηματοδοτικός πόλος, ο οποίος καλείται να ενθαρρύνει το κεντρικό κράτος και το Υπουργείο Νησιωτικής Πολιτικής να σχεδιάσει και να επιταχύνει την εφαρμογή νησιωτικών πολιτικών. Επιπλέον, οι Περιφέρειες αυτές θα πρέπει να ενισχύουν τους Δήμους στις νησιωτικές περιοχές όχι μόνο χρηματοδοτικά, διαχειριστικά και τεχνοκρατικά, αλλά κυρίως πνευματικά.

Η Πρόταση

3ος πυλώνας: οι Δήμοι των νησιωτικών Περιφερειών

Οι Δήμοι που εντοπίζονται γεωγραφικά στις νησιωτικές Περιφέρειες θα πρέπει να προετοιμαστούν πνευματικά και προγραμματικά, και με την αρωγή της Περιφέρειας, να ξεφύγουν από τη λογική των μεμονωμένων έργων και υποδομών και να εμποτιστούν από τη μαγεία των «συνεργειών» και των Ολιστικών Προγραμμάτων, αξιοποιώντας το πλούσιο πνευματικό κεφάλαιο και τις ειδικές ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές για τα νησιά.

Στόχος είναι η αξιοποίηση αφενός μεν των νησιωτικών δημοσίων πολιτικών αφετέρου δε των ειδικών χρηματοδοτικών προγραμμάτων για τις νησιωτικές περιοχές.

Νησιωτική Πολιτική στην Ελλάδα

Ιστορική Εξέλιξη και
Θεσμικό Πλαίσιο

10 παρεμβάσεις για ένα
αξιόπιστο και
αποτελεσματικό κράτος

Η Πρόταση